

УДК 374: 378

Місько В. В.,

здобувач наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Стрельников В. Ю.,

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

професор кафедри філософії і економіки освіти,

Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського

МОЖЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядаються можливості індивідуальної освітньої траєкторії для розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти, урахування яких сприяє формуванню його інформаційної компетентності. Розкрита сутність інформаційної компетентності педагога; описані форми організації навчання в межах індивідуальної освітньої траєкторії; окреслені шляхи розвитку інформаційної компетентності через цифрові ресурси; виокремлені проблеми, виклики та переваги застосування індивідуальної освітньої траєкторії для розвитку інформаційної компетентності педагога.

Ключові слова: професійна підготовка, індивідуальна освітня траєкторія, інформаційна компетентність, педагог закладу позашкільної освіти.

Abstract. The article considers the possibilities of an individual educational trajectory for the development of the information competence of a teacher of an out-of-school education institution, taking into account which contributes to the formation of his information competence. The essence of the teacher's information competence is revealed; described forms of training organization within the individual educational trajectory; outlined ways of developing information competence through digital resources; identified problems, challenges and advantages of using an individual educational trajectory for the development of the teacher's informational competence.

Key words: professional training, individual educational trajectory, informational competence, teacher of an out-of-school education institution.

Постановка проблеми, її актуальність. Розвиток інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти в умовах війни зумовлюють сучасні потреби діяльності закладів позашкілля, адже вони мають діяти на принципах сучасної цивілізації, важливим серед яких є інформатизація – визначальна тенденція суспільного розвитку. Вона ж визначає провідні ідеї удосконалення підготовки педагога закладу позашкільної освіти в умовах війни. В умовах цифрової трансформації освіти педагог закладу позашкільної освіти має володіти інформаційною компетентністю, яка включає вміння ефективно

використовувати цифрові інструменти та інформаційні ресурси. Індивідуальна освітня траєкторія є гнучким інструментом, що дозволяє педагогу адаптувати свій професійний розвиток до швидких змін у сфері інформаційних технологій та освіти. Розвиток інформатизації освіти спричинив необхідність визначення освітніх завдань підготовки педагога закладу позашкілля не лише як користувача електронної техніки. Сучасним пріоритетом його професійної підготовки є розвиток інформаційної компетентності педагога закладу позашкілля в умовах війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми можливостей індивідуальної освітньої траєкторії для розвитку інформаційної компетентності педагогів показав пріоритетну увагу до інформатизації освіти вітчизняних науковців (В. Биков, Г. Балл, О. Безпалова, К. Беркита, В. Бут, В. Галаган, С. Жабін, М. Жалдак, Ю. Жук, Ю. Дорошенко, А. Загородній, В. Клочко, Г. Козлакова, Т. Коваль, В. Копанєва, Л. Лебедик [1–2], А. Литвин, Ю. Машбиць, Я. Мисюра, В. Місько [3–6], Н. Морзе, Р. Ріжняк, М. Пархоменко, І. Соколова, В. Солодовник, П. Стефаненко, В. Стрельніков [2–6], Ю. Триус, Б. Шуневич, М. Шкіль, Є. Ющенко та ін.). Незважаючи на значну кількість праць з проблеми формування інформаційної компетентності педагогів, вона є ще недостатньо вивченою, тому потребують додаткового обґрунтування педагогічні складники цього процесу, вимоги до підготовленості викладачів до формування інформаційної компетентності педагогів закладів позашкілля, тому слід здійснювати підготовку викладачів через дистанційне навчання.

Мета статті – виявлення і формулювання рекомендацій щодо можливостей індивідуальної освітньої траєкторії для розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти

Завданнями роботи є: розкриття сутності інформаційної компетентності педагога; з'ясування ролі індивідуальної освітньої траєкторії для розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкілля; опис форм організації навчання в межах індивідуальної освітньої траєкторії; окреслення шляхів розвитку інформаційної компетентності через цифрові ресурси; виокремлення проблем, викликів і переваги застосування індивідуальної освітньої траєкторії для розвитку інформаційної компетентності педагога.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сутність інформаційної компетентності (ІК) педагога вбачаємо у: вмінні знаходити, аналізувати та використовувати інформацію у професійній діяльності; знанні цифрових інструментів для організації навчального процесу; критичному мисленні та медіаграмотності для роботи з різними джерелами інформації; комунікаційних навичках для ефективної взаємодії в цифровому середовищі.

Педагогічними складниками рекомендацій щодо можливостей індивідуальної освітньої траєкторії (ІОТ) для розвитку ІК педагога закладу позашкілля в умовах війни є: урахування якісного рівня початкової «вхідної» ІК особистості педагога закладу позашкілля; ефективне використання набутих знань, умінь і

навичок; гармонійне поєднання форм навчання педагога закладу позашкілля (колективних та індивідуальних) на основі модульної організації змісту матеріалу, програмних засобів інформатики; профільна конкретизація інструментальних навичок, загальнотеоретичних знань, одержаних під час вивчення дисципліни «Інформатика»; організація міждисциплінарної взаємодії у ІОТ для розвитку ІК педагога позашкілля [5, с. 60–63; 6, с. 162–167].

Роль ІОТ у розвитку ІК педагога є досить ваговою, бо надає можливість: а) адаптувати навчальні завдання до рівня та потреб кожного педагога; б) вибирати персоналізовані освітні курси для підвищення ІК; в) розвивати самостійність у виборі навчальних ресурсів та інструментів; г) забезпечити безперервний професійний розвиток через онлайн-курси, вебінари, форуми та конференції.

Критеріями визначення підготовленості викладачів до розвитку ІК педагога закладу позашкілля через ІОТ можуть бути: професійно важливі риси характеру, психофізіологічні якості знання, вміння, навички [1, с. 76–78; 5, с. 60–63; 6, с. 162–167]. Підготовка викладачів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» до формування ІК особистості педагога закладу позашкілля із застосуванням навчання в мережі Інтернет суттєво відрізняється від традиційної, беручи до уваги організованість, інтерактивну взаємодію студентів з викладачами, незалежність від розміщення суб'єктів освіти у просторі і часі [1, с. 76–78; 5, с. 60–63; 6, с. 162–167].

За допомогою мережі Інтернет педагога закладу позашкілля можна ефективно в асинхронному режимі засвоїти електронні підручники, віртуальні семінари, лекції, практичні заняття, запитання для контролю, самоконтролю засвоєння знань, що розвиває його ІК.

Підготовка викладачів, задіяних в освітньо-професійній програмі «Позашкільна освіта», через навчання в мережі Інтернет забезпечує їм якісне виконання функцій, зокрема, щодо формування ІК педагога закладу позашкілля: 1) інформаційної; 2) управління фаховою підготовкою педагога закладу позашкілля; 3) стимулювання; 4) вправ і самоконтролю; 5) раціоналізації; 6) світоглядної функції, яка передбачає розвиток цілісного ставлення до наукових і фахових знань, творчого мислення, культури професійної діяльності, наукового світогляду, і на основі цього формування емоційно-мотиваційної сфери педагога закладу позашкілля й ІК особистості [1, с. 76–78; 5, с. 60–63; 6, с. 162–167].

Кожен з етапів розвитку інформаційних комп'ютерних програм і систем навчального призначення в освіті переважно визначається не дидактикою, а новими технічними можливостями нових комп'ютерів, які в освіті відіграють роль звичайних технічних засобів. В англійських країнах цей напрямок має назву Computer Assistant Learning. Із появою персональних комп'ютерів з'явився імпульс до створення навчальних систем, які покликані навчати без допомоги педагога. Це означає, що комп'ютерна система буде виконувати функцію управ-

ління навчальною діяльністю (Tutoring Systems) [5, с. 60–63; 6, с. 162–167].

Формами організації навчання в межах ІОТ є: а) змішане навчання: поєднання онлайн і офлайн форматів; б) самоосвіта через участь у МООС-платформах (Coursera, Prometheus); в) менторство та супервізія, що сприяють індивідуальному прогресу; г) проєктна діяльність з використанням сучасних інформаційних технологій.

Розвиток ІК педагога через цифрові ресурси надзвичайно ефективний, адже цифрові технології відкривають можливості для: а) використання інтерактивних платформ (Google Classroom, Moodle) для підвищення ІК; б) організації колаборативного навчання через хмарні сервіси (Google Drive, Microsoft Teams); в) аналізу великих даних та освітньої аналітики для поліпшення навчального процесу; г) пошуку та оцінки надійних інформаційних джерел. Пропонуємо електронну форму підготовки викладачів на курсах-тренінгах (в асинхронному режимі), на яких вони зможуть засвоїти систему інформатизації навчання за допомогою комп'ютера. Система зможе «поєднати» цифровий світ електронних мереж з мозком людини як найбільшим дивним «комп'ютером», створеним природою. Лише навчившись сам, викладач освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» може навчити педагога закладу позашкільля розвивати його ІК [5, с. 60–63; 6, с. 162–167].

До проблем і викликів під час впровадження ІОТ для розвитку ІК відносимо: а) опір змінам з боку педагогів через відсутність цифрових навичок; б) нерівність доступу до цифрових ресурсів та технологій; в) потреба у постійному оновленні знань та навичок через швидкий розвиток ІТ-технологій; г) психологічне навантаження через необхідність освоєння нових інструментів у короткий термін.

Перевагами застосування ІОТ для підвищення ІК педагогів є: а) персоналізація навчання відповідно до індивідуальних потреб педагога; б) мотивованість та залученість через можливість самостійного вибору форм та методів навчання; в) гнучкість у навчальному процесі та можливість вчитися у зручний час і своєму темпі; г) підвищення конкурентоспроможності педагога на ринку праці завдяки сучасним знанням та навичкам.

Висновки. Індивідуальна освітня траєкторія є ефективним підходом до розвитку ІК педагогів закладів позашкільної освіти. ІК є не тільки професійною вимогою, але й запорукою ефективної педагогічної діяльності в умовах динамічного інформаційного середовища. Нами виявлені складники розвитку через ІОТ ІК педагога закладу позашкільля, сформульовані вимоги до викладачів, які забезпечують розвиток ІК педагогів закладу позашкільля.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі вбачаємо у виділенні етапів цілеспрямованого розвитку ІК педагогів закладів позашкільля через ІОТ, виявленні законів, механізмів, технологій цього процесу. Перспективними напрямками є впровадження змішаного навчання, розвиток цифрової культури педагогів та активне використання сучасних освітніх платформ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лебедик Л. В. Інформаційні технології підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти. *Інформаційні технології та цифрова економіка* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Видавничий центр ДУІТ, 2023. 272 с. С. 76–78.
2. Лебедик Л. В., Стрельніков В. Ю., Стрельніков М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с. URL : <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15703>
3. Місько В. В., Стрельніков В. Ю. Безпечне освітнє середовище як фактор розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти. *Безпечне освітнє середовище: нові виклики та сучасні рішення в умовах воєнного і повоєнного часу* : збірник наукових статей, тез доповідей та інших матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф., 1 берез. 2024 р. / редкол.: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, Ф. І. Полянський, Н. Б. Стрийвус, Г. І. Герасимчук. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2024. 463 с. С. 177–181.
4. Місько В. В., Стрельніков В. Ю. Розвиток інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти в умовах війни. *Вдосконалення позашкільної освіти в умовах сучасних трансформацій* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (19 берез. 2024 р.) / За заг. ред. Т. С. Плачинди. Кропивницький : ПП «Поліум», 2024. 290 с. С. 247–251.
5. Місько В. В., Стрельніков В. Ю. Розвиток інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти в умовах війни. *Наука і освіта в глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку* : тези доповідей II Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 листоп. 2023 р., м. Лубни). Полтава; Лубни; Миргород, 2023. 284 с. С. 60–63.
6. Місько В. В., Стрельніков В. Ю. Складники розвитку інформаційної компетентності педагога закладу позашкільної освіти. *Мистецтво, мистецька та позашкільна освіта: історія, теорія, практика, перспективи взаємодії* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (відкрита для іноземних учасників) (29-30 листоп. 2023 р., м. Полтава)/упоряд. М. М. Погребняк. Полтава: ППАстрая, 2024. 237 с. С. 162–167. Новікова І. В. Проєктне навчання як інструмент розвитку критичного мислення